

Norges vassdrags- og energidirektorat
v/ Anne Johanne Kråkenes
Mathilde Anker

Stavanger, 21.12.2022

Oversendelse av skjøtselsplan for kystlynghei i Bjerkreim vindkraftverk

Det vises til NVEs vedtak om godkjenning av skjøtselsplan for kystlynghei for Bjerkreim vindkraftverk, datert 24.07.2020. I vedtaket ble det satt tre vilkår for godkjenning av skjøtselsplanen, herunder:

- *Dere skal gjennomføre en ny kartlegging av kystlynghei innenfor planområdet. Kartleggingen skal være av en så god kvalitet og på et tilstrekkelig nivå til at registreringen i Naturbase kan oppdateres.*
- *Skjøtselsplanen skal oppdateres når det foreligger en ny kartlegging for kystlyngheia innenfor planområdet. Planen skal gi en status for tilstanden og reetableringen av vegetasjon på arealer berørt av utbyggingen av vindkraftverket. Den oppdaterte planen skal forelegges NVE innen utgangen av 2022.*
- *Konsesjonær skal i den oppdaterte skjøtselsplanen komme med forslag til tilskuddsordninger som kan bidra til at en eventuell nedklassifisering ikke gjør at skjøtselen av kystlyngheia svekkes utover hva den normalt ville gjort.*

Basert på NVEs vedtak har konsesjonær engasjert Ecofact til å gjennomføre en naturtypekartlegging av hele planområdet, med fokus på alle viktige naturtyper. Arbeidet er gjennomført i perioden september til november 2022. Kartleggingsmaterialet er sendt til Miljødirektoratet for kvalitetssikring og dette trolig vil gjøres offentlig tilgjengelig i Naturbase i løpet av første kvartal 2023. Kartleggingsmetoden er beskrevet i Miljødirektoratets instruks for 2022 (*Miljødirektoratet 2022*) og er anvendt i samråd med Statsforvalteren og Miljødirektoratet. Det ble også søkt spesielt etter sjeldne arter i naturtypene og eventuelle fremmedarter er registrert.

Basert på dette kartleggingsarbeidet er skjøtselsplanen fra 2020 oppdatert og oversendes med dette til NVE jfr. andre godkjenningvilkår. Den endelige skjøtselsplanen er vedlagt dette brevet. Skjøtselsplanen inneholder også en gjennomgang av status for tilstand og reetablering av vegetasjon, og slår fast at selv om vegetasjonsetableringen i de berørte områdene foreløpig

er begrenset, er det mange steder «*begynnende revegetering av kystlyngheias egne arter som røsslyng, klokkelymg, pors, blåtopp og rome*».

Som tidligere påpekt har tiltakshaver ikke selv myndighet til å drive skjøtsel innenfor planområdet eller pålegge grunneiere dette. Derfor må skjøtselsarbeidet baseres på frivillighet. Skjøtselsplanen som er utarbeidet inneholder derfor kun aktive skjøtselstiltak knyttet til den etablerte infrastrukturen, hvor tiltakshaver har ansvar for at vegetasjonsetableringen i tilknytning til kystlyngheiområder skjer uten at fremmedarter etablerer seg. Videre foreslår tiltakshaver to økonomiske støttemodeller som i første rekke skal sikre at eksisterende skjøtsel i vindkraftverket kan opprettholdes med uendret støttenivå, samtidig som vi etablerer et fond som kan støtte aktører som driver med skjøtsel av kystlynghei i regionen.

I den videre delen av oversendelsesbrevet vil vi gå gjennom hovedfunnene fra kartleggingen, samt presentere de aktive tiltakene (ryddig av fremmedarter samt økonomisk støtte) i mer detalj.

Vi håper den oversendte informasjonen er tilstrekkelig for å belyse saken, og avventer deres tilbakemelding. Dersom det er spørsmål knyttet til den oversendte planen ber vi om at dere tar kontakt med undertegnede

Med vennlig hilsen

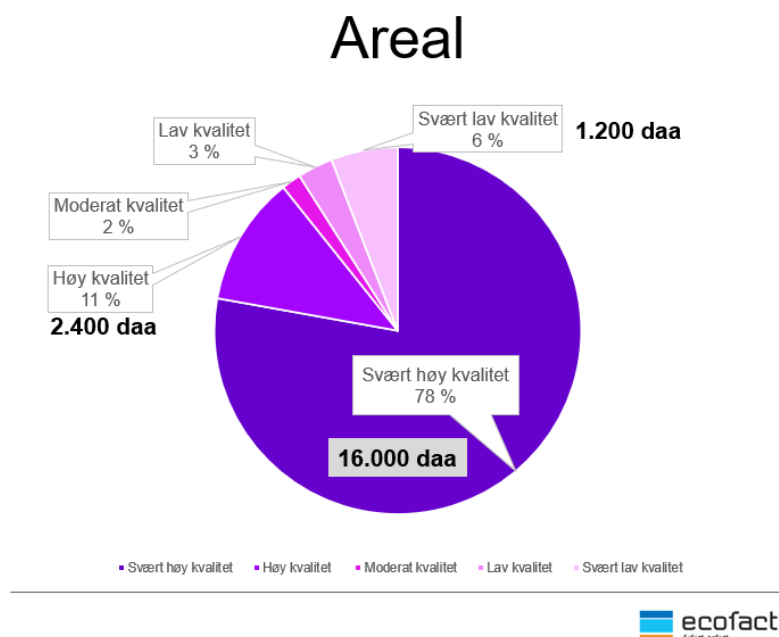
Anna-Louise Helvig
Ansvarlig for HMS og Ytre Miljø

Hovedfunn fra naturtypekartlegging 2022

Begrepet «kvalitet» som benyttes i metodikken anvendt i den nye registreringen (*Miljødirektoratet, 2022*) er ikke helt analogt til begrepet «verdi» som ble benyttet i den foregående kartleggingsmetodikken (*DN håndbok 13*). Oppløsningen og detaljgraden i den nye registreringen er også betydelig høyere enn hva som var tilfelle før. Resultatene er derfor ikke direkte sammenliknbare.

Resultatene fra den nye kartleggingen viser at en ny verdsetting av kystlyngheien i planområdet ikke nødvendigvis medfører nedgradering av kystlyngheias kvalitet. Dette skyldes i første rekke at områdene som er berørt av utbyggingen ikke lengre inngår som en del av kystlyngheia. Etableringen av vindkraftverket bidrar derfor ikke til reduksjon av kystlyngheias tilstand, men påvirker kvaliteten kun gjennom arealtap og eventuell fragmentering av kystlyngheiområder. På den annen side er arealene som er registrert som kystlynghei så store, og graden av naturmangfold så stort, at de fleste områder likevel vil oppnå høyeste grad av kvalitet.

Hovedresultatene trekkene knyttet til verdsetting av kystlyngheia er illustrert i figuren under og kort beskrevet med sitat fra den oppdaterte skjøtelsesplanen i påfølgende avsnitt.

Figur 1-Illustrasjon av hovedfunn fra naturtypekartleggingen

Tilstand

«Det aller meste av kystlyngheia har **god tilstand** hvor det er vurdert intakt seminaturlig mark, med lite gjengroing, tydelige beitespor med lavt til moderat beitetrykk og lite fremmedarter.

Det er heller ikke spor etter tunge kjøretøy og andre menneskeskapte objekter enn at kystlynghei, per definisjon, er et kulturområde.» (2022, s.7)

Ihht. miljødirektoratets instruks (2022) er vurderingen av tilstand svært annerledes enn ved foregående kartlegging og følgende hensyn er presisert:

«Det betyr at veier, turbinpunkt, oppstillingsplasser, skjæringer og veikanter som er oppgravd er klippet bort fra kystlynghei-lokalitetene, og disse arealene vil derfor ikke bidra til å redusere tilstanden til kystlyngheia.» (2022, s.7)

«Etableringen av vindkraftverket med alle inngrep, varige installasjoner og infrastruktur har likevel lagt beslag på kystlynghei, delt opp og fragmentert kystlyngheiområder og bidradd til "blekksprut-utforming" av lokaliteter. Dette kan ha ført til at kystlyngheilokaliteter nå har fått redusert verdi eller kvalitet i forhold til tidligere, og dermed oppnås en lavere sats enn før vindkraftverket var etablert.» (2022, s.43)

Naturmangfold

«Sammenliknet med den tidligere kartlagte kystlyngheilokaliteten, er kystlyngheia etter årets kartlegging delt opp i mange mindre lokaliteter. [...] Kartleggingen har likevel avdekket at det fortsatt finnes store, sammenhengende kystlynghei-områder der lokalitetene har stor størrelse i henhold til kartleggingsinstruksen (> 1.000.000 m²) og dermed får høyeste skår for naturmangfold.» (2022, s.9-10)

«De aller fleste kystlyngheilokalitetene har fått redusert størrelse av andre årsaker enn etableringen av vindkraftverket. Det er verdt å bemerke at arealene på lokalitetene er avgrenset til det arealet som er definert som planområdet» (2022, s.10)

Sterkt endra arealer langs infrastruktur hvor en ønsker reetablering av kystlynghei

Kartleggingsenheten Sterkt endra mark med jord-, grus- el. sanddekke benyttes for arealer preget av inngrep i forbindelse med vindkraftverket.

«[Sterkt endra mark med jord-, grus- el. sanddekke] er ikke en viktig naturtype, er ikke kartlagt og inngår ikke i kystlyngheilokalitetene. Status på disse arealene i dag, 2 år etter ferdigstillingen av vindkraftverket, er at de i liten grad er dekket av vegetasjon ennå, men at det mange steder er begynnende revegetering av kystlyngheias egne arter» (2022, s.11)

Drøfting av konsesjonærs ansvar

Resultatene fra naturtypekartleggingen viser at tilstanden til kystlyngheia ikke nødvendigvis medfører nedgradering av kystlyngheias kvalitet. Dette kan medføre at konsesjonær oppfyller NVEs krav om å ivareta et økonomisk ansvar for skjøtsel uten at konsesjonær blir ansvarlig for

å yte tilskudd. Formålet bak bestemmelsen om at konsesjonær må påta seg et økonomisk ansvar er at kystlyngheien i dette området ikke skal forringes unødvendig ved etablering av vindkraftverket. OED Presiserte i sitt vedtak om klage på MTA-planen av 15.07.2017, «*at skjøtselen må videreføres gjennom at tiltakshaver overtar det økonomiske ansvaret for dagens skjøtselsplaner eller på annen måte sørger for aktiv skjøtsel.*» Den oppdaterte skjøtselsplanen inneholder aktive tiltak og forslag til tilskuddsordninger som vil fremme skjøtsel både gjennom vedlikehold av kystlyngheia, men også i form av restaurering ved eksempelvis å yte tilskudd til fjerning av fremmedarter. Det vurderes derfor at disse tiltakene ivaretar formålet bak bestemmelsen og sikre økonomisk ansvar i henhold til NVEs krav.

Etableringen av vindkraftverket medfører at store arealer nå er gjort mer tilgjengelig enn tidligere. Dette innebærer også en risiko for at grunneiere enklere kan gjennomføre tiltak som reduserer omfanget av/kvaliteten til kystlyngheia. Dette er en prinsipiell diskusjon om konsekvensene for kystlyngheia ved etablering av vindkraftverket og har vært gjenstand for drøfting gjennom hele konsesjonsforløpet. OED har stadfestet at «Departementet anser de samlede virkningene for kystlynghei som akseptable.» (OED- vedtak av 5.7.2012). Tiltakshaver vurderer i denne sammenheng at vindkraftverkets veier kan medføre risiko for utilsiktede og uønskede handlinger. Konsesjonærens ansvar i denne sammenheng vil av privatrettslige forhold være begrenset til å gjennomføre opplysningsarbeid samt å bistå med midler og ressurser til å fremme skjøtselstiltak ihht. til skjøtselsplanen. Det påfaller den enkelte grunneier å forholde seg til gjeldende lover og regler for landbruket og tiltakshaver har ingen myndighet til å fremme pålegg eller restriksjoner ovenfor grunneiere. Tiltakshaver håper dog at den økte tilgjengeligheten også sees som et insentiv for enklere skjøtsel av kystlyngheia både hva gjelder beiting og brenning.

Forslag til aktive tiltak og tilskuddsordninger

I den oppdaterte skjøtselsplanen er det gitt forslag til hvordan konsesjonær kan bidra med tilskudd som kan dekke en eventuell tilskuddsreduksjon for skjøtsel i kystlynghei på grunn av en eventuell nedklassifisering av kvaliteten av lokalitetene som skyldes vindkraftverkets inngrep og tilstedeværelse. Slik tilskuddsordningen er formulert gjelder dette både i tilfeller hvor man kan vise til at kvaliteten er redusert som følge av inngrep, eller hvor arealet av kystlynghei er redusert av samme årsak. I tillegg til forslag til en slik tilskuddsordning vil de *aktive tiltakene* som er skissert i den godkjente skjøtselsplanen fra 2020 videreføres. Samlet sett vil de aktive tiltakene og tilskuddsordninger omfatte følgende:

- Videreføring av informasjonsarbeidet ved at skjøtsel av kystlynghei fortsatt settes på dagsorden ved årlige grunneiermøter.
- Aktivt søke etter og rydding av fremmedearter langs veier og rundt oppstillingsplasser, hvert 5. år gjennom driftsperioden.

- Registrering av status på ev. fremmendearter og kystlynghei langs veier og oppstillingsplasser hvert 5. år gjennom driftsperioden.
- Dersom søker har fått innvilget redusert sats for tilskudd grunnet en nedklassifisering av kystlyngheia som skyldes vindkraftverket, vil konsesjonærens tilskuddsordning dekke mellomlegget mellom den innvilgede satsen og den satsen området ville fått dersom dette ikke var nedklassifisert som følge av vindkraftverket.
- Opp til 25 000,- (fratrullet eventuelle tilskudd etter punktet over) legges årlig til i et fond som skal gå til grunneiere og regionale brennelag med formål å fremme regionale skjøtselstiltak for kystlynghei.

Tiltakshaver har vurdert det hensiktsmessig å avstemme krav og forventninger for håndheving og praktisk gjennomføring av de foreslåtte tiltakene og tilskuddsordningene med Statsforvalteren. Dette skyldes til dels de høringsinnspillene som ble fremmet i forbindelse med godkjenning av den opprinnelige skjøtelsesplanen (*Ecofact, 2020*), samt hensynet til Statsforvalterens rolle som tilskuddsforvalter og tilsynsmyndighet knyttet til kystlynghei.

Det ble gjennomført et møte med Statsforvalteren 8.12.2022 hvor funnene fra naturtypekartleggingen og forslag til aktive tiltak og tilskuddsordninger ble presentert. Formålet med møtet var å etablere en dialog omkring hensiktsmessig tilnærming til de foreslåtte tiltak og tilskuddsordninger i planen, samt konsesjonærs rolle i tilfeller hvor det fremmes søknad om skjøtselstilskudd hvor tilskuddssats vurderes redusert som følge av etableringen av vindkraftverket.

Oppsummering

Tiltakshaver legger med dette frem endelig skjøtelsesplan for kystlyngheia i Bjerkreim vindkraftverk. Planen kan brukes som et verktøy for grunneiere som ønsker å starte med, eller videreføre, skjøtsel i området. På bakgrunn av de privatrettslige forholdene, har tiltakshaver ikke mulighet til selv å gripe inn i forhold knyttet til den enkelte grunneiers forvaltning av egne arealer.

Den oppdaterte skjøtelsesplanen presenterer aktive tiltak for å fremme og bevare kystlynghei i området gjennom informasjonsarbeid og tilrettelegging for økt skjøtsel i hele planområdet, samt søk, rydding og registrering langs den etablerte infrastrukturen i vindkraftverket gjennom hele driftsperioden. Det er også presentert forslag til tilskuddsordninger som vil bidra til å incentivere aktiv skjøtsel gjennom å kompensere grunneierne for eventuell reduksjon av tilskudd som følge av etableringen av vindkraftverket, samt gjennom etablering av et fond som kan bidra til ytterligere skjøtsel både i og utenfor vindkraftverket, også ut over sikre tilskuddssats for skjøtsel.